

บทที่ 6

ภูมิปัญญาด้านการสอน

การสอน คือ การบอก อธิบาย ถ่ายทอด การแสดง หรือแปลงความจริง ความดี ความชั่ว ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงรู้ พึงทำ พึงเว้น แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง

เนื่องจากการสอนต้องสัมพันธ์กับกลวิธีสอนและสิ่งที่สอน การศึกษาภูมิปัญญาด้านการสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ จึงเน้นศึกษาภูมิปัญญาการสอนใน 2 ด้าน คือ กลวิธีสอนและสิ่งที่สอน ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลวิธีสอน

กลวิธีสอน คือ แบบการสอน แนวการสอนที่ทำให้การสอนนั้นเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ กลวิธีสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ จำแนกได้ 5 วิธี คือ การสอนโดยให้ตัวละครสอนแก่กัน การให้ตัวละครตีความพฤติกรรมนั้น ๆ การใช้พฤติกรรมของตัวละครเป็นตัวอย่าง การอ้างวิสัยโลก และการสอนโดยอ้อม ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 การสอนโดยให้ตัวละครสอนแก่กัน คือการให้ตัวละครตัวหนึ่งสอนความจริง สิ่งดีที่พึงทำหรือพึงเว้นแก่อีกตัวหนึ่งตรง ๆ การสอนในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ยายแม่มดสอนสายสุณีย์

“อย่าทิ้งหลักชักรอบให้รอบรู้
เป็นสตรีมีศัตรูจ้องดูแล
จะแหลมคมคมไว้ภายในฝัก
ให้สมหวังตามจิตคิดตามไต่

ระวังคู่อีเสียวหลายกระแเส
พวกฉวยแต่โอกาสออกคายนไป
อย่าเพิ่งชักให้เขาเห็นว่าเป็นโฉน
ไปเจ้าไปเถิดไม่ต้องขังใจยาย”
(แรงสายเลือด)

ตัวอย่างที่ 2 ท้าวศรีวิชัย พระนางประไพวรรณ สอนรสริน

ศรีวิชัย ... พรุ่งนี้เช้าแก่นาฬิกาตรง
ให้โคมขงเลือกคู่ดูให้สม
จะอย่างไรพ่อไม่ขัดครัสให้ตรม
ดูกว่าสมพ่อว่าสวยเสียด้วยกัน

ประไพวรรณ ... สำหรับแม่แนใจในตัวเจ้า
พรุ่งนี้เช้าจะประดับรับเขยขวัญ
ไม่ข้องขัดหทัยาคาจันทร์
ถูกหมายมั่นแม่หมายมั่นทองแผ่นเดียว
สำหรับลูกจะปลูกสร้างรังคู่สอง
จงครึ่งตรงอย่าให้พลาดต้องพลาดเฉลียว
ไม่ถูกตามตำราแล้วอย่าเกี้ยว
จะอยู่เดียว โคขได้จนกายแก่
จงเลือกสรรกลั่นหาโดยสามารถ
หากผิดพลาดถึงพรายไม่หายแผล

รสริน ... ลูกไม่รีบร้อนด้วยอ่อนแอ
ขอให้แม่วางใจในเรื่องนี้

ศรีวิชัย ... พระจอมวังทรงฟังก็นั่งยิ้ม
ฟังแล้วนิมนวณนักสมศักดิ์ศรี
ชมลูกสาวกล้าวชาญเชียวชาญดี
แล้วตั้งบุรีเวียงทองแคว้นของไทย
(แรงตายเลือด)

ตัวอย่างที่ 3 ฉายีพิษณุสอนสายฟ้า

ฉายีพิษณุ ... ฮาเฮ นี่เจ้าสาย พ่อจะเรียกชื่อเจ้าตามใจของพ่อ แต่นายเท่ง นายหนูนี้จะ
เรียกว่าเจ้าชายเขมราชก็เถอะ นายเท่งมาบ่นกับพ่อเสมอว่าฟ้าชายเขมราช
กลายเป็นคนหลง ๆ ลืม ๆ อีว่าบ้าก็ไม่ใช่ ประสาทก็ไม่เชิง จริงไหม
นายเท่ง

เท่ง ... ครับ ใฮ้หนูก็เข้าใจเหมือนผม

- สายฟ้า ... ช่างเขาเถอะครับพระอาจารย์ ผมไม่ถือ จะว่าผมเป็นเขมราชก็เอา ผมเป็น
เจ้าฟ้าเขมราชตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
- เท่ง ... ฮานั่นแหละ คิ้วฟังตะอาจารย์ ไม่รู้ฮ้ายไหร
- ฤาษีพิษณ ... เออ มันเส้นผมบังภูเขาหมิงก็ให้มันบังไป
- หนูน้อย ... ไม่รู้ฮ้ายไหร ไม่ใช่แต่น้องเขมราช ฤาษีกัน
- ฤาษีพิษณ ... นี่แหละเจ้าสาย วันนี้พ่อให้เจ้าเดินทางกลับเวียงทอง วิชาพ่อได้ถ่ายทอด
ให้เจ้าหมดแล้ว พร้อมทั้งดอกศรกายสิทธิ์ ที่ทำศรเป็นเครื่องหมายสีแดง
และยังมีอีกสิน้ำเงินและสีขาบ เจ้าค่อยไปพบกับเจ้าของเขาเอง นั่นก็เป็น
ศิษย์ของพ่อเช่นเดียวกันและพ่อขอเตือนว่า ตัวเราต้องเป็นตัวของเราอยู่
เสมอ เรื่องมาอย่างไรก็ให้มันเป็นไปอย่างนั้น
- สายฟ้า ... ครับ
- ฤาษีพิษณ ... เจ้าอย่าลืมว่าฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ
- สายฟ้า ... ครับ
- ฤาษีพิษณ ... แผ่นดินจะอุดมขึ้นน้ำก็เพราะฟ้าโปรด
- สายฟ้า ... ครับ ผมจะไม่ลืมฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ
- เท่ง ... แล้วไม่รู้ฮ้ายไหรที่เอามาพูด ไม่รู้ฟัง กะกว่าบ้าน
- ฤาษีพิษณ ... จาไปแหละลูก เจ้าจงเดินทางไปทางทิศนี้ อะไร ๆ พ่อที่เคยบอกเตือนเจ้า
ทุกอย่างแล้ว
- สายฟ้า ... ครับ พวกผมขอลา

(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

1.2 การสอนโดยให้ตัวละครกล่าวติชมการกระทำนั้น คือการให้ตัวละครตัว
หนึ่งกล่าวติชมการกระทำของตัวละครอีกตัวหนึ่ง การสอนในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรม
หนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี เช่นตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 เขมราชกล่าวชมการกระทำของสายฟ้า

“นิกชมเชยความเป็นชายของสายฟ้า มีปัญญารอบรู้ดาหูสูง
ไม่มัวเมาตัวตนหลงขนง
รู้จักสูงต่ำศักดิ์นารักจริง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ตัวอย่างที่ 2 นางมาลีกล่าวคำให้การกระทำของนายเมธาสามี ซึ่งเป็นบิดาของสายฟ้า

“ด้วยพ่อเจ้าเท่าแต่แม่เต็มทน
จนเสียกิจไม่คิดการงานประกอบ
สุคปรักษาหาทางให้บางเบา
ไหนคำกินสินค่าเหล่าเข้ามาแทรก
เมื่อนายท้ายพายขาดนำหวาดกลัว
เรื่องไรทรัพย์คับอกคังคกลึก
ทั้งพวกเผ่าเหล่าผู้พลอยคุณแคลน

ดั่งคกหล่นลงหลุมเหล่าเท่าแต่เมา
สุราครอบงำใจเหมือนไฟเผา
กินเหมือนเอาเหล่าอาบขนาบตัว
ดั่งเอาแอกเข้ามาครอบไว้รอบหัว
จึงครอบครวอนาถพลอยขาดแคลน
ให้การศึกษาลูกถูกเสียแพน
แม่สุดแสน โศกเศร้าปวดร้าวแรง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ตัวอย่างที่ 3 นางจันทร์สุมากกล่าวคำให้การกระทำของศักดิ์สุริย์

“แต่ถูกรักศักดิ์สุริย์เท่าที่หวัง
แม่จนจิตเหมือนติดจั่นอันตราย
เกินขอบเขตเหตุขาดขนาดหนัก
เหลือกำลังดั่งเจ้าครัสให้จัดแจง

เรื่องบัลลังก์อันเหลือล้ำผลมุ่งหมาย
จะพร้องพรายตั้งจะพลอดเข้าสอดแซง
สืบสายศักดิ์สุริย์วงศ์ทรงตำแหน่ง
จะคำแดงคูจะคังทั้งพารา”
(ยอดกตัญญู)

1.3 การสอนโดยใช้พฤติกรรมของตัวละครเป็นแบบอย่าง คือการใช้พฤติกรรมของตัวละครเป็นแบบอย่างว่าสมควรจะเป็นหรือไม่เป็นเช่นนั้น การสอนในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

“ตัดสินใจไปเมืองธรรมโสรัฐ
เป็นคำสั่งหวังปองก็คังไป
ประชากรจะต้อนรับกับเราหรือ
ลุงก็คังคังแค้นแน่นทรวงทรง
เราเลือดเนื้อเชื้อชาติราชวงศ์สิงห์
น้ำกับน้ำมันไม่ปนคำคนว่า

มิให้ขัดคำบิดาที่ปราศรัย
แต่ในใจเรายังพะวังพะวง
จะลูกฮือเป็นไฟไล่ไสส่ง
คังให้ลงโทษทัณฑ์ตามบัญชา
เอาสั่งจัจจริงปักขันกันโทษา
รีบตั้งหน้าหมายมุ่งไปกรุงไกร”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

“ต้องเดินทางอย่างที่ทวิเศร่า
 หนักหนาหนอก่อเกณฑ์กรรมเวรเรา
 เสียดึงชายไว้ชาติอนาถนักร
 จะผินหน้าหาใครในจักรวาล
 ถึงเราเล็กเหล็กเพชร ไม่เข็ดขร
 อันเดือนดับกลับเด่นให้เห็นดวง
 จะหักล้างทางลบคำหลบหลู่
 ขอมเอาศอต่อสู้อันรู้ตาย

หัวกร้าวร้อนเรียดังเพลิงเผา
 มีแต่เขาเหยียดคหยามประณามนาน
 ไอ้ห้างรักต้องหักร้างแยกทางผ่าน
 ช่วยพิบาลทุกข์ให้เบาบรรเทาทรวง
 จะเจาะซอนเชิงถ้ำเนาภูเขาลวง
 เราก็อ้วงมนุษย์บุรุษชาย
 เพื่อกอบกู้หน้าจิตให้เฉิดฉาย
 จนนับวันหลายวันมาถึงธานี”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

“มันวางแผนแสนเผด็จอย่างเด็ดขาด
 ฉันท้าได้ไม่เลยทำใครซ้ำใจ
 เมื่อผู้ใดได้ดีมีความสุข
 ใครมีเหย้าข้าวของต้องอารมณ์
 ถึงตัวดีมีอำนาจวาสนา
 แม่รู้จักรักเงียมเสงี่ยมตัว
 นับถือศีลชินศรีไม่มีผิด
 แต่ทำไมใครมีทำปี่ป่น
 ปวงประชาค่าแข่งแกลงเรื่อง
 ลูกและผัวมัวหมองต้องระทม
 แม่ร้อนใจไปเมืองให้เรื่องรู้
 ให้ทรงศักดิ์ประจักษ์ใจแม่ไม่ตาย

ได้อามาตแค้นเคืองเรื่องโฉน
 ไม่ฝักใฝ่แย่งสุขเขาเอามาชม
 ไม่เอาทุกข์ทับคนอื่นให้ชื่นชม
 ไม่เคยข่มเขามาครองเป็นของตัว
 ไม่เหยียบบ่าคนอื่นขึ้นยืนหัว
 แม่เกรงกลัวคนไม่สู้ไม่ขู่คน
 ทศพิชราชธรรมประจำผล
 เพื่อให้ตนแม่ตกลงกตม
 จบทั่วเมืองย่อยยับถูกทับถม
 จะต้องตรมเสียใจไปจนตาย
 เจ้าผู้กู้เกียรติแม่ได้แก้ภัย
 มันไม่ใช่ตามชู้อย่างรู้กัน”
 (บัวนอกบึง)

1.4 การสอนโดยอังกวีสัยโลก คืออังกวีสัยของโลกเพื่อบอกความจริง
 นั้น ๆ การสอนโดยอังกวีสัยโลกปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วาริ
 ดังตัวอย่าง

“อันช่างพลายชายโหดคำโอบรู้อ้าง
 เราเชื่อคิมิเชวอนันท์นเหล่ามาร

จะอับปางเพราะนางฟังคิดสังหาร
 จะคิดอ่านวางอุบายให้ตายใจ

อันเล่ห์กลมนต์หญิงนี้สามารถ
ตะบะฆานพระนักสิทธิ์ฤทธิไกร

ฟังปราสาทเวชยันต์ให้หัวนโหว
ยังบรรล้วยศด้วยสตรีมีมายา”
(แรงสายเลือด)

“เมื่อยักษ์สองต้องสรจึงจรหนี
พยัคฆ์แยกแหกกรงเข้าพงป่า

เหมือนเราตู่ร้ายให้เสดสา
จะแก้วเกล้าร้ายกาจสัญชาติมัน”
(เกลือจิ้มเกลือ)

“เรามีจิตมิดจบทั่วภพทิศ
แต่มีจิตมิดน่านสักปานใด
อันหนักใดไหนจักเท่าหนักจิต
ถึงภูเขานหล่าผามาทับทรวง

อันเมฆมิดสุริย์แสงยังแจ่มใส
ต่อจะได้แจ่มกระจ่างสว่างทรวง
หนักที่คิดเรื่องรักนั้นหนักหน่วง
ยังไม่หน่วงแน่นหนักเท่ารักนาง”
(แรงสายเลือด)

“เป็นบทเรียนที่ได้รับประทับจิต
คำปราศรัยเปรียบเทียบกล่าวไว้ยาวยิ่ง
หาให้สิ้นจบครบจุดสุดวิสัย
นางโมรานารีนี้บทเรียน
จงหักจิตคิดถึงธรรมพระคำรัส
ความลับลมคมในนี้ลับคน
เราพบนางปรากฏวอลชวนสวาท
จันทโครบพบโจรทะโมนป่า
ยักษ์เขียวแก้วมรกตทศฤทธิ
นำเมียรักกักไว้ได้ห้องธาร
นับประสาอะไรสิ่งในโลก
จงหักจิตอนิจจังตั้งปรารมภ์
อย่าลงโทษโกรธนางสร้างทางชั่ว
โดยสัจจีที่ยังจำคำสัญญา

กลจรีตมายาปราสาทหญิง
เรื่องทุกสิ่งในตำราเก่าเล่มเกวียน
ไม่มีใครรู้จบครบข้อเขียน
ไม่วนเวียนเท่าแผนนางแสนกล
ไม่ตระบัดเบือนบิดให้ผิดผล
ย่อมคืนรนร้อยเล่ห์ตามเวลา
ยังแผ่นผาดนอกผิวตัวตันทหา
นางโมราเมียรักยังหักราน
ทั่วทุกทิศลือชาศักดิ์หาญ
เมียยังพาลลอบชู้หาคู่ชม
สุขกับ โศกคมจำคู่คำชม
คล้ายระทมด้วยพระธรรมสัมพุทธา
บางชายผัวก็ผิดผันสร้างปัญหา
กลับพาราไปบำรุงให้รุ่งเรือง
(บัวนอกบึง)

1.5 การสอนโดยอ้อม คือ การสอนโดยการเสนอข้อมูลความจริงบางด้านของชีวิตโดยอ้อม ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องใช้ความคิดพิจารณาจึงจะเห็นความจริงนั้น การสอนในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

“ตาต่อตามาจ้อเข้าล่อจิต	คณิงนิจนวนเหเส่นหา
เชื่อมสนิทพิศวาทไม่คลาดคลา	ตามประสาหนุ่มสาวได้เข้าใจ
มนต์เสน่ห์เล่ห์เร้งมีเชิงเช่น	ให้ไก่เห็นดินงูว่าอยู่ไหน
งูก็จ้องมองเขม้นเห็นนมไก่	เป็นเยื่อใยอย่างประหลาดคอยหยาดจาน
ถึงอายเหนียมเจียมสงบกลบด้วยเมฆ	ถูกมนต์เสกความขลาดให้อาจหาญ
เข้าบอกความตามตรงกับงคราญ	ที่ต้องการได้อยู่ครองคู่กัน
เหมือนแสงทองส่องชีพระทีปแก้ว	สุขใจแจ้วจับใจอยู่ในฝัน
เป็นน้ำทิพย์ชุบห้วงดวงชีวัน	เจ้าดวงจันทร์กลางห้วงแห่งดวงใจ”

(หยกสิงห์ปกาศิต)

(บอกความจริงว่าหนุ่มสาวพบกันย่อมก่อให้เกิดความรักขึ้น ความรักมีอำนาจมากกว่าความสงบเสงี่ยม และความอาย คนที่มีความรักจะมีความสุข มีความฝัน มีความหวังที่งดงามทั้งสิ้น)

เขมราช ... ได้นำพาพระธิดาผกามาศ
 แรมนิราศอยู่ในกลางไพรศรี
 ไม่ห่างเหินหาสุมาลี
 ปลื้มฤดีได้อยู่เป็นคู่ครอง
 ประเคียงโคมประโลมปลอบให้ชอบชื่น

ผกามาศ ... สาวเร็นรักภริมาศประสมสอง
 สัตย์รักปักถักผูกพันทอง
 จะยอมครองรักใคร่จนวายวาง

เขมราช ... หากทรงฤทธิ์บิดาของน้องแก้ว
 ทราบเรื่องแล้วจะกริ้วกัณฑ์ตรงซัดขว้าง

ผกามาศ ... เราเป็นลูกปลูกรักไว้หลักทาง
 พ่อจะมล้างตัดรอนคงอ่อนใจ

เขมราช ... ขณะนี้พี่จะพาผกามาศ
 ไปกราบบาทมารดาที่ศาไหล

ได้แม่ครูจักประพัตร์โย

ถูกสะเก็ดไฟพรึบแม่ยิ้มพราว

(หยกสิงห์ปกาศิต)

(บอกความจริงว่าการได้อยู่ใกล้ชิดกับคนรักเป็นความสุข แม่พ่อจะโกรธเมื่อถูกทำผิด
ฉกรรจ์ก็ตัดถูกไม่ลง มนุษย์รักคนที่รูปร่างหน้าตาสวยงาม แม่ทุกคนอยากได้และดีใจที่ถูกสะเก็ด
สวยงาม)

“แต่เหตุการณ์ผ่านมาอย่างประหลาด นุชนาฏวิโชคเสร์ราโสภศรี
ไอ้ผู้ชายไร้ค่าชาติชาติรี หาไม่มีน้ำยากามารมณ
คิดขึ้นมาสารพัดจะบังคลี อกสตรีจกถิ่นความขื่นขม
เหมือนเขาว่าหน้าขื่นขื่นอกตรม สิ่งไม่สมมุ่งมาคปรารถนา
สรรงสรรคค์ขื่นสุขคลุกสวาท ในรตชาติเพศสัมพันธ์เฝ้าฝืนหา
เมื่อผู้ชายไม่มีจิตอนิจจา คิดขึ้นมาแล้วเราหลงเมามาย
น้อยบุญพาสวาทนาฟ้าลิขิต เหมือนรถติดไฟแดงใจแห่งหาย
รักนางครวญนวลครางไม่สว่างฉาย ประคองสายคลื่นคลั่งทบฝั่งทรวง
กลิ่นไม่ได้คายไม่ออกบอกไม่ถูก พ่อหวังปลูกรักให้เพื่อหายหวง
แต่ห้วงรักหักร้างเป็นलगวอง ต้องหนาวทรวงโศกซ้ำทุกคำคิ่น
จะทุลองค์บิดาหาทางแก้ สุดแล้วแต่เมตตาไม่ฝ่าฝืน
มาคว่าชายไร้น้ำยาก็น่าคิ่น จะหาอื่นก็อายเสียคายองค์
ขยับเข้าใกล้ไค้ถ้ามพระอาการ ความฟุ้งซ่านหัวใจที่ไหลหลง
เพราะพรันต์ดวงลัวศักดิ์จอมยักษย์ยง ที่ทิ้งลงกลางมหาชลาลัย”
(เกลือจิมเกลือ)

(บอกความจริงว่ามนุษย์ปรารถนากามคุณ ปรารถนาความสุขทางเพศ)

2. สิ่งที่สอน

สิ่งที่สอนคือเนื้อหาสาระที่ปรากฏในคำสอน ซึ่งผู้เขียนหรือผู้สอนต้องการจะบอก
แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง สิ่งที่สอนหรือสาระที่สอนที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์
วารี อาจจำแนกได้ 3 ประเภท คือ วิสัยโลก คุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิสัยโลก คือความจริงของโลก หรือความจริงของชีวิต วิสัยโลกที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพชวารี จำแนกได้ดังนี้

2.1.1 นำน้อยยอมแพไฟ (ฝ่ายข้างน้อยยอมแพ้ฝ่ายข้างมาก แม้จะเก่งกว่าแต่ก็สู้คนที่ไม่เก่งแต่มีจำนวนมากกว่าไม่ได้) เช่น

“สองจอมยุทธ์หักโหมโรมรุกรบ พระจอมภพเกือบจะพ่ายขยายถอย
ธรรมคาวรีเมื่อมีน้อย จะต้องขอยยับกับเพลิงแรง
(ยอดกตัญญู)

2.1.2 แม่ยอมรักลูก อยากให้ลูกเจริญ อยากให้ลูกมีความสุข เช่น

“น้อยหรือจิตลูกคิดเอาหยกหยก ในหัวกร้อนระอุอยู่ไม่หาย
ประคองเช่นเห็นแก่ตัวกลัวความอาย ด้วยลูกชายเคี้ยวเชิฐเข้าเช่นนี้
ฝันอารมณ์ขมขื่นกลิ่นคายยาก ชากแสนยากยิ่งนักหนักทรวงศรี
แม่กับลูกความผูกพันใครทั้งนั้นก็อยากให้ลูกดี จากแท่นที่ประสาททรงตรงไปหาองค์ชาย”
(ยอดกตัญญู)

2.1.3 เถาวัลย์ยอมพันต้นไม้ที่อยู่ใกล้ชิด คนยอมรักคนที่อยู่ใกล้ เช่น

“พืชเถาวัลย์จะพันไม้ต้นใกล้ชิด เปรียบน้ำใจของสตรีที่สาวสาว”
(ยอดกตัญญู)

2.1.4 ช้างพลายตายเพราะช้างพัง ผู้ชายตายเพราะผู้หญิง (ผู้ชายพ่ายมาหาผู้หญิง) เช่น

“อันช้างพลายชายโหดคำโอบอุ้มช้าง จะอับปางเพราะนางพังคิดสังหาร
เราเชื่อดีมีเขาวนทันเหล่ามาร จะคิดอ่านวางอุบายให้ตายใจ”
(แรงสายเลือด)

2.1.5 เล่ห์กลมารยาของสตรีมีอำนาจยิ่ง เช่น

“อันเล่ห์กลมนต์หญิงนี้สามารถ พังปราสาทเวชยันต์ให้หวั่นไหว
ตะบะฉานพระนักสิทธิ์ฤทธิไกร ยังบรรลัยด้วยสตรีมีมารยา”
(แรงสายเลือด)

2.1.6 เรือที่นายท้ายไม้พายขาด เวงกว้างไร้ทิศทาง ไร้จุดหมาย ครอบครัวยุคที่
ผู้นำบกร่องเป็นครอบครัวที่นำอนาคตความมั่นคง เช่น

“เมื่อนายท้ายพายขาดนำหวาดกลัว ถึงครอบครัวต้องอนาคตพลอยขาดแคลน”
(แรงสายเลือด)

2.1.7 น้ำไม่ปนกับน้ำมัน ความดีไม่ปนกับความชั่ว เช่น

“เราเลือดเนื้อเชื้อชาติราชวงศ์สิงห์ เอาตั้งจริงปักยันกันโทษา
น้ำกับน้ำมันนั้นไม่ปนคำคนว่า รับผิดชอบหน้าหมายมุ่งไปกรุงไกร”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.1.8 สตรีมีมารยามาก เช่น

“เป็นบทเรียนที่ได้รับประทับจิต กลจริตมาษาประสาหญิง
คำปราศรัยเปรียบเทียบกล่าวไว้ยาวยิ่ง เรื่องทุกสิ่งในตำรากว่าเล่มเกวียน
หาให้สิ้นจบครบจุดสุดวิสัย ไม่มีใครรู้จบครบข้อเขียน
นางโมรานารีนี้บทเรียน ไม่่วนเวียนเท่าแผนนางแสนกล”
(บัวนอกบึง)

2.1.9 จิตใจคนหมუნเวียนเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งมีสภาพเป็นของคู่ สุขคู่กับ

ทุกข์ ชอบกับชัง เช่น

“จงหักจิตคิดถึงธรรมพระคำรัส ไม่กระบัดเบือนบิดให้ผิดผล
ความลับลมคมในนิตยคน ข้อมคั้นรนร้อยเล่มที่ตามเวลา
เราพบนางปรางนวลชวนสวาท ยังแผ่นผาดนอกผิวตัวค้นหา
จันทโครบพบโอรหะโมนป่า นางโมราเมียรักยังหักราน
ยักษ์เขี้ยวแก้วมรกตทศฤทธิ์ ท้าวทุกทิศลือชาศักดิ์คาหาญ
นำเมียรักกักไว้ได้ท้องธาร เมียยังพาลลอบชู้หาคู่ชม
นับประสาอะไรสิ่งในโลก สุขกับโศกคมจำคู่คำชม
จงหักจิตอนิจจังดังปรารมภ์ คลาจรทมด้วยพระธรรมสัมพุทธา”
(บัวนอกบึง)

2.2 คุณธรรมและจริยธรรม คือสิ่งที่ดี สิ่งที่ดีๆ ที่พึงทำ ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วาริ กล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงรู้ พึงมี พึงทำหลายประการ คือ

2.2.1 ความรู้จักตน คือความรู้ว่าตนมีความรู้ความสามารถเพียงใด อยู่ในฐานะใด ควรวางตน ทำตนอย่างไร ความรู้จักตนปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

“นิกขมเชยความเป็นชายของสายฟ้า มีปัญญารอบรู้คาหุสูง
ไม่เมามัวตัวคนหลงขนสูง รู้จักสูงต่ำศักดิ์นารักจริง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ฤาษีพิษณุ ... พ่อขอเตือนว่าตัวเราต้องเป็นตัวของเราอยู่เสมอ เรื่องมาอย่างไรก็ให้มันเป็นไปอย่างนั้น

สายฟ้า ... ครับ

ฤาษีพิษณุ ... เข้าอย่าลืมว่าฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ

สายฟ้า ... ครับ

ฤาษีพิษณุ ... แผ่นดินจะอุดมขึ้นน้ำก็เพราะฟ้าโปรด

สายฟ้า ... ครับผมจะไม่ลืมฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ

(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“จำใจจากพรากพรายเพราะไขคู่
เราสามัญชั้นชนเที่ยวชนจร นางเป็นผู้สูงส่งวงศ์สมร
แม่นางหงส์คงอยู่เป็นคู่หงส์ จะเอ้อมกรนางกอดไม่สอคล้อง
รับหมั้นไว้ไซ้จะหวังประคอง เราเป็นเพียงหงส์กาไม่ผยอง
เรามดแดงแผ่พวงมะม่วงหอม คู่ควรของโคมครุคือกุมาร
โดยสังขจตั้งจิตความคิดอ่าน ถึงสูงจอมมิได้อ้อมถึมรทหวน
เราจ่านงตรงตามกับความหมาย เห็นเป็นการถูกต้องไม่หมองมัว
ได้กระดุกผูกคอกก็พอตัว หนักก็ไม่เนื่อก็หมคอดหิ้งหัว
คิดปลุกถั่วไว้ให้กระต่ายกิน”

(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“จะพลอยได้ไปตามกับความรุ่น
ใครลอบซักลักชอบไม่ลอบแล

พลอยเข้าหูนก็เห็นจะเป็นแผล
มันแล้วแต่เรื่องเขาเราไม่เกี่ยว”
(เกลือจิ้มเกลือ)

บทขับ

สิงห์โทยม ... ทราบว่าแม่แน่ประจักษ์เป็นยักษ
กราบบาทาลูบไล้ขึ้นไต้ผม
ชกโทษด้วยที่ถูกได้ทำให้กรม
อย่าระทมน้ำพระทัยมากไปเลย

มัจฉิวัน ... นางสาวสอดคอคบบุตรสุดที่รัก
ปลื้มใจนักอบอุ้นพ่อคุณเหย
บุญแม่แล้วแก้วตาถูกข้าเอย
ได้ชื่นเชยบุญญาบารมี

บทเจรจา

มัจฉิวัน ... ลูกของแม่จงเจริญ ๆ เอะ แม่จะได้พลอยบุญบารมีของลูก

สิงห์โทยม ... ครับ แม่จงไปปกครองชนชาวยักษ์ให้ได้รับความร่มเย็น ลูกจะขอลาแม่ไปทำ
หน้าที่ของลูก ตามหาเสด็จพ่อ จะค่อยกลับมาพบแม่

แสงอมรินทร์ ... เราทุกคนจะลาท่านไป วันหลังเรื่องราวเรียบร้อย ผมจะเชิญเสด็จพ่อเสด็จแม่
มาเยี่ยมท่าน

มัจฉิวัน ... อย่างนำเสด็จพ่อเข้ามาพบให้เสียเกียรติท่านเลยลูก

เท่ง ... จาน่าเห็นดู แกรู้ดีว่าแกเป็นยักษ์ แต่คุณพ่อแสงอาทิตย์ชาติเก่งคืบเดียวได้ผล

หนูน้อย ... หยุดไอ้เท่ง นั้นหลานสิงห์โทยม

(บัวนอกบึง)

2.2.2 ความไม่ประมาท คือความไม่ขาดสติ ความไม่ลืมหืมตา ความรู้จักคิด
พิจารณา ความไม่ละเลยต่อสิ่งใด ๆ ความไม่ประมาท ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของ
นายฉิว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

จงตระหนักรักษาซึ่งกายิน
เรากนหนุ่มใจหนุ่มมักหุ้มห่อ
สองสตรีนี้ศัตรูคูให้แม่น
เรื่องสุรานารีนี้ร้ายนัก
สำนึกคนอย่าคั่นขอนตะเข็บยัง

“เดินทางไกลไปเมืองฝางเราต่างถิ่น
หนึ่งไม่สิ้นศัตรูที่คูแกลน
ให้เกิดก่อความประมาทจะพลาดแผน
สามฤทธิ์แอลกอฮอล์ขี้ระวัง
สิ่งหลูกรักจงจำคำพ่อสั่ง
ให้ยับยั้งเชือกเหินเป็นปัญญา”
(งายสิงห์)

“อย่าทิ้งหลักซัดสอบให้รอบรู้
เป็นสตรีมีศัตรูของคูแกล
จะแหลมคมอมไว้ภายในฝัก

ระวังคูข้อเสียหายหลายกระแส
พวกฉวยแต่โอกาสออกค้ายไป
อย่าเพื่อซัดให้เขาเห็นว่าเป็นโฉน”
(แรงสายเลือด)

“พ่อจะรอคอยถ้ากว่าเจ้ากลับ
เข้าเมืองมารปานเข้าถ้าพยัคฆัง
การประมาทจะพลาดพลั้งเจ้าทั้งสอง
เรากนหนุ่มใจหนุ่มมันหุ้มทรง
ถึงจะมีวิชาความสามารถ
อันตัวพ่อจะรอถ้าอย่าแคลงใจ

จงไปรับเจ้าคำตามคำสั่ง
จงระวังระแวงไว้ให้มั่นคง
อย่าล่าพองเพียงถ้าฟังจะพลั้งหลง
มักทงไม่คำนึงถึงโทษภัย
ต้องฉลาดเฉลียวด้วยจึงสวยใส
เจ้าจงไปตามคำพ่อรำพัน”
(แรงสายเลือด)

“หากเขาซัดต่อประสงคไม่ทรงโปรด
อย่าไปหลงลงหลุมเมืองกุมภันท์
ถึงสิบรูโบราณที่ท่านสอน
อย่าจู่จู่ถูกถูกรองเกล้า

ลูกอย่าโกรธจงกลับแม่จะคอยรับขวัญ
แม่พรันพรันเพราะเข้ายังวัยเยาว์
หากยังหย่อนเชิงชั้นไม่ทันเขา
จงจำเอาใส่ใจไว้ให้ดี”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.2.3 ความกตัญญูทเวที คือความรู้จักบุญคุณ ซึ่งท่านกระทำมาก่อน และ
กระทำเพื่อตอบแทนบุญคุณนั้น ความกตัญญูทเวทีปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว
ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

“กลิ่นไม่เข้ากายไม่ออกบอกลูก
เราข้อมขี้เหมือนตักน้ำพระทัย
จะให้น้องครองราชอาณาจักร
คงเป็นคนไม่ถึงคนจนปัญญา
ถึงอย่างไรจำใจตัดสินจิต
กตัญญูรู้คุณมิให้ขุ่นมัว
ตกลงจิตคิดทรงพระเลขา
เสร็จสรรพประทับตรามอบประทาน
ลับสายตาพากันจรัลผ่อน
วงศ์กษัตริย์ราชทายาทสละราชบัลลังก์

เราเป็นลูกเขาเหมือนแม่สุดแก่ใจ
คิดแล้วให้เป็นห่วงปวงประชา
รู้สึกหนักใจนักเสียนักหนา
คูที่ทำเท่าที่เป็นเห็นแก่ตัว
แม้ชีวิตก็ยอมยอมถวายหัว
จะพาตัวตามแต่พบสพการณ์
มอบหรือลาโดยสุนทรอันอ่อนหวาน
แล้วชวนทหารเลวออกมานอกวัง
เข้าคองอนทางเปลี่ยวเหือดแลหลัง
ตกตัวตั้งเป็นสามัญเลยครรไล”
(ยอดกตัญญู)

2.2.4 ความไม่ศึกษา ความกล้าเผชิญปัญหาอุปสรรค ความไม่ศึกษาหา
ความรู้ ความกล้าเผชิญปัญหาอุปสรรคปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี
ดังตัวอย่าง

“อันเหตุการณ์ผ่านมาเป็นฉะนี้
เจ้าสายฟ้าป่านฉะนี้เป็นฉนั้นใด
แต่ตัวเราเอาเรื่องเข้ามาแทรก
เป็นผลลับลับใจอยู่ไม่นาน

จนสุดที่ผันแปรจะแก่ใจ
คงจะได้ศึกษาวิชาชาญ
เหมือนรับแบกความลำบากจากสถาน
หาประสบการณ์เสียให้สมอารมณ์ปอง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“ต้องตกเป็นสามัญจรัลผ่อน
เคยสูงศักดิ์ทรราชอยู่ธานี
โลกยังกว้างทางยังยาวอย่าเศร้าโศก
ประสบการณ์ผ่านให้จบภพไกร
หากเก็บตัวอยู่ในวังยังสุขสุด
เราชาติชายหมายมั่นประจัญจิม

คั่นคองอนแดนในไพรยะสิน
เราเหมือนสิ้นวาสนาหรือกระไร
เผชิญโชคเพื่อศึกษาดังปราศรัย
ถึงอย่างไรเราต้องลองประจิม
เหมือนอาวุธไม่ใช่ชักมัทสนิม
จะลองลิ้มรสโลกให้โชคโชน”
(ยอดกตัญญู)

2.2.5 ความมุ่งมั่นมานะพยายาม ความมีอุดมคติ ความมุ่งมั่นมานะพยายาม
ความมีอุดมคติปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“ทุกช่องทางสร้างความคิดให้มีชื่อ โลกจะถือเลื่องถันชั้น โลกโฉน
บ่มนิสัยใจคอพ้ออ่อนโยน ไม่หยาบ โทนหลอกหลวงกับปวงชน
ปณิธานเท่าที่ดั่งดั่งละนี้ ชีวิตมีจะลงลายไว้สักหน
ตามภาษิตว่าชีวิตคนพึ่งตน คังนิพนธ์พุทธศาสตร์ศาจารย์”
(ยอดกตัญญู)

“เราทำคือจะปรีดาชั่วฟ้าดิน จะได้ยินค่านิยมว่าชมเชย
ดั่งมีชัยถึงชีวิตถึงปลิดยับ แม้นชื่อคับถือดั่งหลังระเหย
จะหอมหวานทวนลมสมเปรียบเปรย พอดินแดนเที่ยวควน ไปจวนมาร”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“เราขอมพลีชีวาอาสาสมัครย์ สืบองค์รัชทายาทมุ่งมาคหมาย
เหมือนงมเข็มเต็มขึ้นได้พื้นทราย ยากที่ได้สมหวังความตั้งใจ”
(แรงสายเลือด)

2.2.6 ความไม่พยายาบท ความเอาความดีชนะความชั่ว ความไม่พยายาบท ไม่
จงเวร ความเอาความดีชนะความชั่วปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี
ดังตัวอย่าง

“รับรักษาเคชะสรขอถอนถอด ให้ยักษ์รอดชีวิตตามจิตหวัง
สงบจิตอธิษะการะฉั่ง ประดุจดั่งองค์พระชนะมาร
คุณธรรมล้ำค่าคู่พระเดช จะคับเหตุก่อสร้างการล้างผลาญ
เอาความดีคืบถูบลบพาล เข้าทำการถอดถอนคอกศรัชย์”
(บัวนอกบึง)

2.2.7 ความมีหิริโอตตัปปะ ความมีหิริโอตตัปปะ คือความละอายบาป ความ
เกรงกลัวบาป ความมีหิริโอตตัปปะปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัว
อย่าง

โกณัฏฐเถระ ... ธรรมที่คุ้มครองโลกมี 2 อย่าง อลัชชิกะ ท่านรู้แล้วหรือยัง หนึ่งคือหิริ สองคือโอตตัปปะ นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา หิริความละอาย ละอายต่อบาป สิ่งใดที่เป็นบาป เป็นกรรมชั่วไม่กล้ากระทำ มีความละอายแก่ใจตัวเอง โอตตัปปะคือความเกรงกลัว เกรงกลัวต่อบาป ต่อสิ่งชั่ว กรรมชั่ว เกรงกลัว ไม่อยากให้คนต้องตกไปทำสิ่งชั่วร้าย เมื่อเรามีธรรมสองอย่างนี้ไว้ในใจตัวเราแล้ว โลกจะไม่แตกแยก

(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.2.8 ความมีขันติโสรจจะ ความมีขันติโสรจจะคือความอดทน สงบเสงี่ยม ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้งาม ความมีขันติโสรจจะปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

โกณัฏฐเถระ ธรรมที่จะทำให้งามมี 2 อย่าง คือ ถ้าเราปฏิบัติตามธรรมที่ว่าก็จะสวยงาม คือ ขันติกับโสรจจะ ขันติคือความอดทน ถ้าทุกคนอดทนเรื่องเลวร้ายทั้งหมดนี้ จะไม่เกิดขึ้น ขันติคืออดทนทุกอย่างที่ควรอดทน ท่านคงเข้าใจ โสรจจะคือ ความสงบเสงี่ยม เสงี่ยมตัว เสงี่ยมศักดิ์ คนเราถ้ารู้จักสงี่ยมมันก็จะงาม ถ้าไม่รู้จักสงี่ยมมันก็ไม่งาม

(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.2.9 ความไม่เบียดเบียนตนและคนอื่น ความไม่เบียดเบียนตน ทำร้ายตน และคนอื่นปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“แม่จำได้ไม่เคยทำใครซ้ำใจ	ไม่ฝึกลีแข้งสุขเขมาชาม
เมื่อผู้ใด ได้ดีมีความสุข	ไม่เอาทุกข์ทับคนอื่นให้ขื่นขม
ใครมีเหย้าข้าวของต้องอารมณ์	ไม่เคยข่มเอามาครองเป็นของตัวเอง
ถึงตัวดีมีอำนาจวาสนา	ไม่เหยียบบ่าคนอื่นขึ้นยืนหัว
แม้รู้จักรักเจียมเสงี่ยมตัว	แม่เกรงกลัวคนไม่สู้ไม่คู่คน”

(บัวนอกบึง)

2.2.10 ความสำรวมไม่ลุ่มหลงในอบายมุข ความสำรวมไม่ลุ่มหลงในอบายมุขคือ สุรานารีปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

จงตระหนักรักษาซึ่งกายิน
เรากนหนุ่มใจหนุ่มจะหุ้มห่อ
สองสตรีนี้ศัตรูคูให้แม่น
เรื่องสุรานารีนี้ร้ายนัก

“เดินทางไกลไปเมืองมารต่างฐานถิ่น
หนึ่งไม่สิ้นศัตรูที่คูแคลน
ให้เกิดก่อความประมาทจะพลาดแผน
สามฤทธิแอลกอฮอล์ชั่วระวัง
เขมถูกรักจงจำคำแม่สั่ง”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.3 **สังขธรรม** คือความจริงของชีวิตและสรรพสิ่ง สังขธรรมที่ปรากฏใน
วรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ ได้แก่

2.3.1 **ผลย่อมมาจากเหตุ** เมื่อมีผลย่อมมีเหตุ (สรรพสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัย
และเป็นไปตามเหตุปัจจัย) เช่น

“ถึงสาวหยุคหยุคถ้าสูมามาลัย
น่าเห็นจิตคิดตามพลอยลำบาก
ไม่สักสิ่งหลังไม่ฟังตั้งข้อทง
ต้องรายโรยโหยหิวจนผิวผิด
สายกระสือหรือกระสอทอดสะพาน

จึงวิจารณ์เทียบทุกข์ใจโฉมขง
ยากแสนยากพยายามความประสงค์
จุดเจตน์จงใจมาผ่าคงดาน
น่าเห็นจิตเพราะรักสมัครสมาน
ต้องตำนานเข้าทำนองคำพร้องพราย”
(ยอดกตัญญู)

2.3.2 **สรรพสิ่งต้องเปลี่ยนแปลง** การเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดาของสรรพสิ่ง
เช่น

“สุริยาฟ้าหมอกขึ้นลอกโลก
สายลมพริ้วพัดพรายกระจายพราย
อาทิตย์เริ่มเพิ่มแรงส่งแสงส่อง
กลับแห่งหคหมคหายละลายลวง
หอมรินรินกลิ่นขจรเกสรสด
สัตว์เดินดินบินได้เลื้อยว้ายคลาน
สัตว์มนุษย์สุดเลิศประเสริฐล้ำ
สิ่งอาศัยในโลกาหาไหนแม่น

ก่อนเมฆโยกย้ายกว้างขึ้นกลางหา
แสงเดือนดาวจางดับที่จับดวง
ไอละอองน้ำค้างท่ามกลางสรวง
จำพวกพวงดอกไม้คลี่คลายบาน
ฝั่งกุ่มคดอมตามหาน้ำหวาน
ออกทำการหากินทั่วดินแดน
ไม่หยุดยั้งหนีอยากลำบากแสน
ย่อมเปลี่ยนแปลงตามกฎกำหนดกาล”
(หยกสิงห์ปกาศิต)